

UNIwersYTET WARSZAWSKI
SPRAWOZDANIE Z OCENY WŁASNEJ 2009
DZIAŁANIA NA RZECZ ZAPEWNIENIA I DOSKONALENIA
JAKOŚCI KSZTAŁCENIA W DZIEDZINIE
PROGRAMÓW NAUCZANIA I ICH EFEKTÓW

Spis treści

1. Rola sprawozdania z oceny własnej w systemie zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na UW.....	1
2. Główne problemy ujawnione w sprawozdaniach z oceny własnej	3
3. Przykłady dobrych praktyk opisane w sprawozdaniach	5
4. Harmonogram działań na rzecz zapewnienia jakości kształcenia, ustalony w wyniku analizy sprawozdań z oceny własnej	6

1. Rola sprawozdania z oceny własnej w systemie zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim

Sprawozdanie z oceny własnej należy do szczególnie istotnych zadań systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim. System ten, zgodnie z preambułą *Uchwały nr 240 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim*, „budowany jest [...] w przekonaniu, że umacnianiu wysokiej jakości służy ocena własna, dialog, współpraca, wspieranie i upowszechnianie najlepszych rozwiązań”. Kluczem do wysokiej jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim powinno być zatem świadome współtworzenie kultury jakości przez wszystkich członków społeczności akademickiej, co nierozdzielnie wiąże się z autonomią, tradycją i godnością społeczności akademickiej i możliwe jest dzięki osiąganiu wyznaczonych przez nią celów. Realizacji tych założeń służy m.in. coroczne przygotowywanie sprawozdań z oceny własnej przez Zespoły Zapewnienia Jakości Kształcenia w jednostkach organizacyjnych UW oraz przez Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia (dalej: UZZJK).

Uchwała nr 240 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 20 czerwca 2007 r. wyodrębnia główne obszary działań na rzecz zapewnienia jakości kształcenia (§ 5, ust. 1) oraz nakłada na UZZJK obowiązek zarówno ustalenia wieloletniego harmonogramu badania tych obszarów (§ 5, ust. 2), jak i sporządzenia formularza sprawozdania z oceny własnej w danym roku akademickim dla jednostek organizacyjnych UW (§ 5, ust. 3).

Wypełniając te zapisy, UZZJK uwzględnił wewnątrzuniwersyteckie i zewnętrzne regulacje prawne związane z uczestnictwem polskiego szkolnictwa wyższego w Procesie Bolońskim, a zarazem brał pod uwagę obawy i oczekiwania wyrażone przez przedstawicieli społeczności akademickiej Uniwersytetu w trakcie konsultacji projektu *Uchwały nr 240*, zwłaszcza zaś obawy przed działaniami pozornymi i rozrostem biurokracji oraz oczekiwania racjonalności i efektywności podejmowanych działań.

Przyjęty przez UZZJK harmonogram tematyczny sprawozdań z oceny własnej w kadencji 2008-2012 obejmuje:

- 2008/2009 – zasady zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programów nauczania i ich efektów;
- 2009/2010 – zasady oceniania studentów oraz funkcjonowania systemu USOS;
- 2010/2011 – zapewnienie i doskonalenie jakości kadry dydaktycznej;
- 2011/2012 – misje i strategię jednostek oraz misję i strategię uczelni.

Tak ustalona kolejność zadań pozwala podjąć zaplanowane z należytych wyprzedzeniem, stopniowe i spójne działania na poziomie jednostek oraz na poziomie centralnym, umożliwiające zapewnianie i podnoszenie jakości kształcenia na UW **w warunkach bliskiej już reformy szkolnictwa wyższego w Polsce. Spowoduje ona – poprzez wprowadzenie krajowych ram kwalifikacji – że istotnym miernikiem jakości kształcenia (oraz przedmiotem oceny komisji akredytacyjnych) nie będzie zgodność programu studiów ze standardami kształcenia, lecz efekty uczenia się (*learning outcomes*) i ich zgodność tak z ramą kwalifikacji, jak i z celami kształcenia określonymi przez jednostkę i zapisanymi w jej misji (odpowiadającej misji Uniwersytetu).** Tym samym zasadniczego znaczenia nabierze skuteczne działanie

wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia, gwarantujące osiągnięcie wyznaczonych przez jednostkę celów.

W pracach nad sprawozdaniem z oceny własnej skuteczne funkcjonowanie systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim przejawia się w gruntownym badaniu obszaru wskazanego w harmonogramie, które powinno być prowadzone nie tylko w warunkach ścisłego współdziałania UZZJK z Zespołami jednostek, ale również harmonijnej współpracy UZZJK z władzami rektorskimi, a Zespołów jednostek z władzami jednostek.

Współdziałanie UZZJK z Zespołami jednostek w r. ak. 2008/2009 nakierowane było na spójny i konsekwentny przekaz informacji niezbędnych w pracach nad sprawozdaniem oraz na dialog służący omówieniu problemów i wymianie doświadczeń związanych z jego przygotowywaniem. Służyły temu:

- spotkania robocze z przewodniczącymi Zespołów,
- wysyłka materiałów pomocniczych (począwszy od informacji prawnej na temat badanego obszaru, przez formularz sprawozdania, po przewodniki D. Kennedy'ego *Writing and Using Learning Outcomes: a Practical Guide* oraz *Efekty kształcenia jako podstawa budowy programów studiów. Praktyczne informacje* w oprac. A. Wroczyńskiej),

- współorganizowane przez Biuro ds. Jakości Kształcenia (we współpracy z Pełnomocnikiem Rektora UW ds. realizacji Procesu Bolońskiego) szkolenia i konferencje dotyczące problematyki efektów kształcenia/uczenia się (29 października 2008 konferencja *Efekty kształcenia – szanse i wyzwania dla szkolnictwa wyższego w Polsce*; 5 marca 2009 seminarium dla osób zaangażowanych w tworzenie programów studiów: *Efekty kształcenia jako podstawa budowy i oceny programów studiów*; 8 czerwca 2009 konferencja *Dobre praktyki w zapewnianiu i doskonaleniu jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim 2009*).

Harmonijna współpraca UZZJK z władzami rektorskimi oraz Zespołów jednostek z władzami jednostek jest niezbędna do uzgadniania planu oraz podjęcia efektywnych działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia. Zgodnie bowiem z *Uchwałą 240 UZZJK* pełni funkcję doradczą wobec władz Uniwersytetu Warszawskiego, Zespoły jednostek zaś – wobec władz jednostek (§ 5, § 10). Opracowywanie sprawozdania wymaga wnikliwego zbadania wyznaczonego obszaru, które prowadzić ma do rozpoznania mocnych i słabych stron w dziedzinie kształcenia, a tym samym do wskazania przyjętych już i godnych upowszechniania dobrych rozwiązań (dobrych praktyk) oraz ustalenia planu i kalendarza działań doskonalących i naprawczych (*Uchwała 240, § 10, ust. 2 i 3*). Świadomość szczególnego znaczenia refleksji i prac na rzecz jakości kształcenia w jednostce, wzajemne zrozumienie oraz otwarty dialog władz i Zespołu jednostki stanowią niezbywalny warunek budowy kultury jakości na Uniwersytecie i podejmowania skutecznych działań na rzecz jakości kształcenia.

Formularz sprawozdania z oceny własnej 2009 odzwierciedla głębokie przekonanie UZZJK, że celem prac nad sprawozdaniem jest diagnoza stanu jakości kształcenia w dziedzinie programów studiów i ich efektów oraz wyniki z tej diagnozy plan konkretnych i skutecznych działań na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości, nie zaś kontrola czy pomnażanie i obieg zbędnych dokumentów. Zgodnie z założeniem przyjętym przez UZZJK, sprawozdanie z oceny własnej powinno być tekstem zwięzłym i precyzyjnym. Weryfikację zawartych w nim informacji i ocen Zespołu jednostki umożliwiają załączniki do sprawozdania oraz wyniki pierwszych ogólnouniwersyteckich badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów w 2008 r.

Formularz składa się z IV części:

I. Opis sposobów budowy, zatwierdzania, weryfikacji i modyfikacji programów studiów (ze szczególnym uwzględnieniem problematyki efektów kształcenia/uczenia się).

II. Dobre praktyki w ocenianej dziedzinie (rozwiązania sprawdzone i godne upowszechnienia).

III. Harmonogram działań w celu ulepszenia dotychczasowych lub [ew. oraz] przyjęcia nowych rozwiązań zapewniających i doskonalących jakość kształcenia w ocenianej dziedzinie.

IV. Załączniki (pomocne UZZJK w pracach nad sprawozdaniem z oceny własnej w skali całej uczelni).

Do części I. przygotowane zostały ponadto pytania pomocnicze:

a) Budowa programów studiów I i II stopnia.

Pytania pomocnicze:

- Czy program studiów budowany jest jako struktura spójna, zhierarchizowana i nakierowana na uzyskanie założonych celów? (Czy wskazano jasne i adekwatne efekty kształcenia/uczenia się na szczeblu programu jako całości oraz w ramach jego

poszczególnych elementów składowych? Czy efekty kolejnych etapów programu rozplanowane są tak, by prowadziły do realizacji założonego profilu?)

– Czy efekty kształcenia/uczenia się opisano w formie jasno określonych i możliwych do zmierzenia kompetencji obejmujących wiedzę, rozumienie, umiejętności, postawy?

– Czy i w jaki sposób punkty ECTS wiązane są z efektami kształcenia programu studiów?

– Czy programy studiów oraz zakładane efekty kształcenia/uczenia się na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych są równoważne?

– Czy w sylwetce absolwenta w każdej prowadzonej specjalności (specjalizacji) na studiach pierwszego i drugiego stopnia wskazane zostały kompetencje istotne dla jego zatrudnialności (employability)?

– Czy (i w jaki sposób) pracodawcy biorą udział w określaniu efektów kształcenia w ocenianej jednostce?

– Czy jednostka ma ustalone zasady i formy odbywania praktyk zawodowych?

– Na czym polega udział nauczycieli akademickich jednostki w procesie kształtowania sylwetki absolwenta, planowanych efektów kształcenia, wynikających z nich planów studiów i programów nauczania?

– Na czym polega udział studentów w procesie kształtowania sylwetki absolwenta, planowanych efektów kształcenia, wynikających z nich planów studiów i programów nauczania?

b) Zatwierdzanie programów studiów

Pytanie pomocnicze:

– Czy przyjęte procedury zatwierdzania programu nauczania na poziomie wydziału zakładają jego recenzję, oceniającą stopień dopasowania projektowanych w nim rozwiązań do przyjętych założeń i celów oraz zasobów jednostki (kadrowych, finansowych, sal dydaktycznych i ich wyposażenia, komputerów itp.)?

c) Weryfikacja programów studiów

Pytania pomocnicze:

– W jaki sposób weryfikowane są wiedza i umiejętności absolwenta zakładane w sylwetce absolwenta?

– Czy i jaki udział w tym procesie biorą absolwenci?

– Czy i jaki udział w tym procesie biorą pracodawcy?

– Czy i w jaki sposób bada się, czy program studiów umożliwia osiągnięcie założonych efektów kształcenia/uczenia się – zarówno na poziomie części składowych programu, jak i całości programu?

– Czy i w jaki sposób bada się wykorzystanie efektów kształcenia na rynku pracy?

d) Modyfikacja programów studiów

Pytania pomocnicze:

– Jaka jest procedura wykorzystywania wniosków z przeglądów/weryfikacji programu studiów do jego modyfikacji?

– Jakie aspekty programu studiów poddawane są modyfikacji? Jaką rolę w ich udoskonalaniu odgrywają studenci?

Pytania te uwzględniają m.in. zagadnienia wskazane w kryteriach ocen przyjętych w procedurze akredytacyjnej Państwowej Komisji Akredytacyjnej, kryteria ocen przyjęte w procedurze akredytacyjnej Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej oraz przyjętą w ramach projektu Tuning listę zagadnień kluczowych w pracach nad tworzeniem, realizacją i oceną programów studiów, opracowywanych według wytycznych Procesu Bolońskiego (*Wprowadzenie do projektu Tuning Educational Structures in Europe. Harmonizacja struktur kształcenia w Europie. Wkład uczelni w Proces Boloński*. FRSE 2008, s. 127-129).

2. Główne problemy ujawnione w sprawozdaniach z oceny własnej

Sprawozdania z oceny własnej z działań na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w dziedzinie programów nauczania i ich efektów opracowane zostały przez wszystkie jednostkowe zespoły zapewnienia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim. Od kwietnia do września 2009 r. napłynęło 26 sprawozdań – wszystkich 19 wydziałów Uniwersytetu oraz 7 innych jednostek naukowo-dydaktycznych (Centrum Europejskiego, Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej, Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego, Instytutu Ameryk i Europy, Instytut Badań Interdyscyplinarnych „Artes Liberales”, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, Szkoły Języków Obcych).

W zdecydowanej większości wypadków sprawozdania powstawały w dobrej lub bardzo dobrej współpracy jednostkowego zespołu zapewnienia jakości i władz jednostki. Niemniej stopień zaangażowania zespołów jednostek w wykonywane zadanie był różny – obok zespołów w pełni świadomych jego znaczenia dla rzeczywistego podnoszenia jakości kształcenia w jednostce i aktywnie współdziałających z Biurem ds. Jakości Kształcenia i UZZJK (m.in. w ramach szkoleń i spotkań roboczych) są również zespoły mniej aktywne

oraz (wprawdzie nieliczne) takie, które pracę nad sprawozdaniem postrzegają jako jałowe zadanie natury biurokratycznej, a nie jako możliwość koniecznej i skutkującej konkretnymi działaniami refleksji.

Przedstawiony przez zespoły opis sposobów budowy, zatwierdzania, weryfikacji i modyfikacji programów studiów na wydziałach i w innych jednostkach Uniwersytetu Warszawskiego został ukierunkowany – za sprawą pytań zawartych w formularzu sprawozdania – na problematykę efektów kształcenia/uczenia się. Zaledwie w kilku wypadkach, jak świadczą sprawozdania, namysł nad programami studiów jednoznacznie wiąże się z dobrą znajomością tego zagadnienia i zarazem potrzebą praktycznego zastosowania wiedzy o efektach uczenia się. Jednakże i w tych kilku wypadkach uwzględnienie efektów kształcenia/uczenia się w mniejszym stopniu charakteryzuje dotychczasowe prace nad programami, przeważnie zaś traktowane jest jako pilny postulat na najbliższą przyszłość.

Przyczyną tego stanu rzeczy **wydaje się** przede wszystkim wciąż trwający **proces przechodzenia** od modelu studiów wyższych realizujących ściśle szczegółowe standardy kształcenia dla poszczególnych kierunków (począwszy od 2002 r.) **do modelu studiów wpisujących się w krajową ramę kwalifikacji (wciąż jeszcze nie ogłoszoną) – budowanych zatem z wykorzystaniem kategorii efektów uczenia się, w warunkach znacząco zwiększonej autonomii jednostek projektujących program studiów i tym samym odpowiedzialnych za jego skuteczność i zgodność efektów uczenia się z krajową ramą kwalifikacji oraz misją jednostki i Uniwersytetu.** Wszystkie sprawozdania stwierdzają zbieżność programów nauczania z obowiązującymi standardami ogłoszonymi 12 lipca 2007. Zaledwie w nielicznych wspomniano o uszczegółowieniu opisu sylwetki absolwenta w stosunku do opisu zawartego w standardach. Niewykluczone, że jednym z niekorzystnych skutków obowiązywania standardów kształcenia jest przekonanie, że namysł nad programem studiów powinien prowadzić przede wszystkim do określenia jego zgodności z obowiązującymi standardami, w mniejszym zaś stopniu do odpowiedzi na pytanie, jak wypełnia on cele kształcenia wyznaczone przez jednostkę.

Analiza sprawozdań oraz wyników pierwszej ogólnouniwersyteckiej ankiety badającej opinię studentów na temat warunków kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim (2008) pozwala wyodrębnić dziewięć istotnych następstw braku zarówno dobrej znajomości zagadnień efektów kształcenia/uczenia się, jak i ich wykorzystywania w budowie, zatwierdzaniu, realizacji, weryfikacji i modyfikacji programów studiów:

1) Niemal wszystkie sprawozdania opisują programy studiów jako spójne, odznaczające się hierarchiczną strukturą i właściwie zaplanowaną kolejnością etapów, ale tylko nieliczne napomykają o przyjętych przez jednostkę celach kształcenia. Niezdefiniowanie efektów uczenia się i dla programu studiów jako całości, i dla jego części składowych powoduje, że przeświadczenie o jego spójności – być może w pełni odpowiadające stanowi faktycznemu – trudne jest do przekonującego uzasadnienia.

2) Brak zdefiniowanych efektów uczenia się sprawia zarazem, że opinia studentów o spójności programu odbywanych studiów (w badaniach z 2008 r. wyrażająca się dla całego Uniwersytetu średnią oceną 0,8 w skali od -3 do +3) nie jest tak miarodajna, jak mogłaby być wówczas, gdy student miałby możliwość zestawiania rzeczywistych efektów uczenia się, ich następstwa i hierarchii w ramach całych studiów z efektami kształcenia/uczenia się projektowanymi dla całego programu studiów i jego etapów.

3) Niezdefiniowanie efektów kształcenia/uczenia się dla poszczególnych przedmiotów uniemożliwia przypisanie im punktacji ECTS w sposób odpowiadający wymogom *Zarządzenia nr 3 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie Uniwersyteckiego Systemu Punktów zaliczeniowych zgodnego ze standardami Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów – ECTS*. Zarządzenie to głosi, że „Liczba punktów ECTS danego przedmiotu odpowiada średniemu nakładowi pracy studenta niezbędnemu do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia” (§ 9). Świadomość obowiązywania tego zapisu, wiążącego ECTS nie tylko z nakładem pracy studenta, lecz także z efektami kształcenia/uczenia się, znalazła odzwierciedlenie w nielicznych sprawozdaniach.

4) Bez określenia mierzalnych efektów uczenia się dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych znacznie utrudnione jest badanie ich równoważności, postrzeganej przez zespoły jednostek w ściślejszym związku z wymiarem godzinowym zajęć.

5) Budowanie programu studiów i sylwetki absolwenta bez definiowania efektów kształcenia/uczenia się całego programu, jego etapów, modułów, pojedynczych elementów nie skłania do szerszego udziału nauczycieli akademickich i studentów w tym procesie oraz w procesie weryfikacji i modyfikacji programu. Co znamienne, wskazywana przez większość jednostek – zapewniona ustawowo i statutowo – znacząca obecność

studentów w organach kolegialnych Uniwersytetu Warszawskiego nie gwarantuje takiego ich zaangażowania w prace nad programem, które w badaniach ankietowych oni sami określiliby jako satysfakcjonujące. Przekonują o tym wyniki ogólnouniwersyteckiego badania ankietowego z 2008 r.: średnia ocena wpływu studentów na program studiów w jednostce wyniosła (dla całego Uniwersytetu) –0,9 w skali od –3 do +3.

6) Bez namysłu nad programami studiów w kategoriach efektów uczenia się, a tym samym nad kompetencjami przedmiotowymi i ogólnymi kształtowanymi w toku realizacji programu, niełatwo świadomie przygotować absolwenta do znalezienia i utrzymania pracy. Kształtowanie bowiem kompetencji istotnych dla zatrudnialności (*employability*) absolwenta nie oznacza przysposobienia do wykonywania konkretnego zawodu. Tymczasem w zdecydowanej większości sprawozdań zatrudnialność utożsamiana jest z przygotowaniem zawodowym, co wynika z wciąż obowiązujących zapisów Prawa o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którymi studia pierwszego i drugiego stopnia prowadzą do uzyskania tytułu zawodowego (licencjata i magistra).

7) Brak zdefiniowanych, możliwych do wiarygodnego zmierzenia efektów kształcenia/uczenia się dla całego programu studiów utrudnia weryfikację wiedzy i umiejętności absolwenta. Rozpatrywanie jego potencjału decydującego o zatrudnialności w kategoriach efektów uczenia się (i tym samym kompetencji) ułatwiłoby zarazem prowadzenie badań ankietowych wśród absolwentów i pracodawców. Badania takie, istotne w pracach nad programami studiów, postulowane są w większości sprawozdań.

8) Bez zdefiniowania efektów kształcenia/uczenia się programu studiów pierwszego i drugiego stopnia znacznie trudniej realizować ideę studiów drugiego stopnia jako studiów otwartych dla absolwentów studiów licencjackich różnych kierunków.

9) Projektowanie programu studiów bez definiowania efektów kształcenia/uczenia się zarówno dla całego programu, jak i jego etapów, modułów i pojedynczych elementów ułatwiłoby stworzenie kwestionariusza recenzji programu. Kwestionariusz ten umożliwiłaby efektywne recenzowanie projektu programu studiów także przez recenzentów wewnętrznych. Dyskusji bowiem na posiedzeniach organów kolegialnych Uniwersytetu, które uchwalają, opiniują lub zatwierdzają programy studiów, nie sposób uznać – wbrew stwierdzeniom zawartym w niektórych sprawozdaniach – za recenzję programu. Recenzja zewnętrzna zaś w warunkach konkurencji licznych szkół wyższych w Polsce jest rozwiązaniem budzącym uzasadnione zastrzeżenia.

3. Przykłady dobrych praktyk opisane w sprawozdaniach

Szczególne znaczenie dobrych praktyk w działaniach jednostek na rzecz wysokiej jakości kształcenia podkreśla preambuła *Uchwały nr 240 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim*. Wśród istotnych założeń systemu wymienia się tutaj przekonanie o konieczności wykorzystywania dobrych doświadczeń jednostek w zapewnianiu jakości kształcenia oraz o potrzebie umacniania wysokiej jakości kształcenia poprzez wspieranie i upowszechnianie najlepszych przedsięwzięć.

W ścisłym związku z przygotowanymi przez jednostki sprawozdaniami z oceny własnej 8 czerwca 2009 r. odbyła się druga konferencja *Dobre praktyki w zapewnianiu i doskonaleniu jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim*. Na konferencji tej, umożliwiającej zespołom zapewnienia jakości przedstawianie przyjętych w jednostkach i godnych upowszechnienia rozwiązań, zaprezentowane zostały referaty ukazujące m.in., jak tworzyć spójny, zhierarchizowany i nakierowany na osiągnięcie zamierzonych celów program studiów, jak dokonywać oceny dorobku studenta, motywując go do wyboru własnej ścieżki edukacyjnej, oraz jak nawiązywać pomocny studentom i absolwentom jednostki dialog z pracodawcami.

1) Przykład głębokiej modyfikacji dwu specjalności realizowanych na jednym z wydziałów dowodzi, że zawarte w formularzu sprawozdania z oceny własnej pytania pomocnicze (dotyczące budowy, zatwierdzenia, weryfikacji i modyfikacji programów studiów) ściśle przystają do praktyki zespołu zaangażowanego w reformę programu studiów.

Punkt wyjścia prac nad udoskonaleniem specjalności stanowiła próba objaśnienia słabnącego zainteresowania tymi ścieżkami studiów. Przeprowadzone wśród studentów badania ankietowe wskazywały m.in. na niekorzystne ich zdaniem proporcje pomiędzy wiedzą teoretyczną a umiejętnościami praktycznymi

uzyskiwanymi w toku studiów, na zaburzenia struktury programu, która powinna odznaczać się spójnością, logicznym następstwem etapów i właściwą hierarchizacją efektów uczenia się, na zbyt słabe przygotowanie absolwentów do potrzeb rynku pracy. Reforma programów rozpoczęła się od – uwzględniającego zastrzeżenia i oczekiwania studentów – głębokiego namysłu nad sylwetką absolwenta specjalności. **Wyznaczenie celu studiów (w postaci efektów kształcenia/uczenia się) umożliwiło sprawną modyfikację ich programu**, w której istotną rolę odegrały m.in. analiza pokrewnych programów studiów na przodujących uczelniach zagranicznych oraz recenzja zewnętrzna programu sporządzona przez specjalistów reprezentujących rynek pracy.

2) Wartym upowszechnienia sposobem oceny, eksponującym indywidualny wymiar studiów i motywującym studenta do określenia własnej ścieżki edukacyjnej, jest metoda portfolio, wiarygodnie dokumentująca jego osiągnięcia na kolejnych etapach edukacji i odzwierciedlająca obraną przez niego koncepcję samokształcenia. Pozwala ona poznać udokumentowane (a nie jedynie deklarowane) zainteresowania studenta, w nim samym zaś wyrabia umiejętność samooceny oraz świadomego i odpowiedzialnego wyboru zajęć. Metoda portfolio, dobrze sprawdzona i szczególnie godna zalecenia w wypadku indywidualnego kształcenia interdyscyplinarnego, może być wykorzystywana również w wypadku tradycyjnych kierunków studiów, na których – zgodnie z obowiązującymi standardami – znaczną część zajęć stanowią zajęcia do wyboru. Przyczynia się ona do rozwijania kompetencji istotnych dla zatrudnialności przyszłych absolwentów, kształtując ich odpowiedzialność i zdolność do świadomego samodoskonalenia.

3) Dobrym przykładem owocnego dialogu pomiędzy jednostką Uniwersytetu a pracodawcami są targi pracy organizowane przez jeden z wydziałów oraz aktywna działalność jego zespołu ds. studenckich praktyk zawodowych. Targi pracy umożliwiają zaproszonym firmom prezentację oferty pracy oraz praktyk zawodowych, a zarazem przedstawienie oczekiwań wobec przyszłych absolwentów, które mogą być wykorzystane w pracach nad modyfikacją programów studiów. Stanowią jednocześnie forum dialogu, pozwalające przekonywać pracodawców o korzyściach zatrudniania absolwentów odznaczających się określonymi kompetencjami osiągniętymi w trakcie studiów. Skuteczna zaś komunikacja zespołu ds. studenckich praktyk zawodowych z firmami i instytucjami badawczymi spowodowała, że ponad dwadzieścia z nich wyraziło gotowość przyjęcia studentów wydziału na praktyki zawodowe. Rzeczywisty dialog z pracodawcami daje więc szansę nie tylko poznania sprecyzowanych już oczekiwań rynku pracy wobec Uniwersytetu, ale także obustronnie korzystnego kształtowania tych oczekiwań.

4. Harmonogram działań na rzecz zapewnienia jakości kształcenia, ustalony w wyniku analizy sprawozdań z oceny własnej

Do istotnych celów sprawozdania z oceny własnej należy zarówno pobudzenie do wnikliwego namysłu nad badanym obszarem działań na rzecz zapewnienia jakości kształcenia, jak i do opracowania planu konkretnych przedsięwzięć, służących doskonaleniu jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim oraz umożliwiających usuwanie zjawisk niepożądanych i naprawę niedostatków. W wyniku przeprowadzonej przez UZZJK analizy sprawozdań przygotowanych przez zespoły jednostek ustalono – w porozumieniu z władzami rektorskimi Uniwersytetu Warszawskiego – następujący harmonogram działań:

1) Powołanie zespołu w celu opracowania nowego ogólnouniwersyteckiego formularza opisu przedmiotu (formularza sylabusu), uwzględniającego problematykę efektów kształcenia/uczenia się i wykorzystywanego w USOSweb (termin: październik 2009).

2) Ogłoszenie Zarządzenia Rektora Uniwersytetu Warszawskiego w sprawie ogólnouniwersyteckiego formularza opisu przedmiotu (termin: grudzień 2009).

3) Nowelizacja *Zarządzenia nr 3 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie Uniwersyteckiego Systemu Punktów zaliczeniowych zgodnego ze standardami Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów – ECTS*, uwzględniająca najnowsze zmiany w przewodniku dla użytkowników ECTS i precyzująca m.in. zasady i kryteria oceniania w powiązaniu z efektami uczenia się (termin: grudzień 2009).

4) Przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli akademickich UW nt. nowego formularza opisu przedmiotu oraz nowego przewodnika dla użytkowników ECTS (termin: listopad 2009).

5) Przygotowanie przez Biuro Zawodowej Promocji Absolwentów seminarium umożliwiającego prodziekanom ds. dydaktyki, pełnomocnikom ds. praktyk oraz członkom zespołów zapewnienia jakości w jednostkach poznanie oczekiwań pracodawców i ich opinii nt. kształcenia na UW (termin: grudzień 2009).

6) Przygotowanie we współpracy m.in. Biura ds. Jakości Kształcenia, Biura Pełnomocnika ds. Realizacji Procesu Bolońskiego, Biura Zawodowej Promocji Absolwentów konferencji z udziałem ekspertów bolońskich, przedstawicieli pracodawców i absolwentów nt. problematyki zatrudnialności absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego, ze szczególnym uwzględnieniem efektów uczenia się i kompetencji absolwentów wydziałów humanistycznych (termin: kwiecień 2010).

7) Wprowadzenie do oferty zajęć ogólnouniwersyteckich dla studentów przedmiotu *Aktywne poruszanie się po rynku pracy* (15 godz.), przygotowanego przez Biura Zawodowej Promocji Absolwentów (zajęcia w semestrze letnim r. ak. 2009/2010).

8) Przeprowadzenie spotkania warsztatowego dla nauczycieli akademickich UW nt. wypełnianie nowego formularza opisu przedmiotu (termin: kwiecień 2010).

9) Przeprowadzenie badań wśród absolwentów UW na temat jakości kształcenia i ich losów na rynku pracy. Badanie pilotażowe przygotowane we współpracy Biura Zawodowej Promocji Absolwentów z Pracownią Ewaluacji Jakości Kształcenia (termin opracowania raportu z wyników badań: maj 2010).

10) Przeprowadzenie badań wśród pracodawców na temat jakości kształcenia na UW, ich oczekiwań i zapotrzebowania na absolwentów kierunków. Badanie pilotażowe przygotowane we współpracy Biura Zawodowej Promocji Absolwentów z Pracownią Ewaluacji Jakości Kształcenia oraz z Biurem ds. Jakości Kształcenia (termin opracowania raportu z wyników badań: lipiec 2010).

11) Ciągła rozbudowa serwisu www.biurokarier.edu.pl we współpracy z polskimi uniwersytetami w ramach MUCI oraz upowszechnianie informacji o serwisie.

12) Przeprowadzenie w jednostkach badań ankietowych wśród studentów w celu weryfikacji efektów kształcenia i punktacji ECTS (termin realizacji: czerwiec 2011).

13) Przeprowadzenie w jednostkach badań ankietowych wśród studentów w celu uzyskania ich opinii o spójności programów studiów (termin realizacji: czerwiec 2011).

14) Opracowanie harmonogramu działań prowadzących do przygotowania szkoleń dla doktorantów rozpoczynających studia oraz nauczycieli akademickich rozpoczynających pracę na UW (termin: listopad 2009).

W imieniu Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia

Paweł Stępień

dr hab. Paweł Stępień, prof. UW
Przewodniczący Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia

Sprawozdanie zaakceptowane przez Rektora Uniwersytetu Warszawskiego,
prof. dr hab. Katarzynę Chałasińską-Macukow, w dniu 3 listopada 2009 r.